

Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи
Національного банку України»

Препринт серії № UABS BO/2012/003

Коверга І. В.
група МОА-01

Основні операції з похідними
фінансовими інструментами

Коверга І. В.
група МОА-01
Науковий керівник
к.е.н., доцент Бурденко І. М.

ОСНОВНІ ОПЕРАЦІЇ З ПОХІДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ

У зв'язку із нестабільною ситуацією на фінансових ринках на перший план виходять дві основні функції похідних фінансових інструментів: отримання доходів та управління фінансовими ризиками. Відповідно до цього, операції з деривативами поділяються на хеджеві та спекулятивні.

Хеджеві операції спрямовані на обмеження ризику за умови виникнення несприятливої ситуації при торгівлі базисними активами. Хеджером є особа, яка страхує свої фінансові активи на спотовому ринку шляхом відкриття протилежної позиції на ринку похідних фінансових інструментів.

Розглянемо детальніше механізм хеджування за допомогою ф'ючерса та опціону.

З метою хеджування з використанням ф'ючерсного контракту розрізняють короткий та довгий хедж. У короткому хеджі відкривається коротка позиція по ф'ючерсам, яка компенсує існуючу довгу позицію на ринку спот. Тобто, якщо на ринку спот позиція довга, що вказує на наявність в учасника базисного активу, то на ф'ючерсному ринку продавцю слід зайняти коротку позицію, або продати ф'ючерсні контракти. Оскільки позиції протилежні, вони захищають продавця від ризику зниження ціни (валютного курсу, індексу тощо). Якщо на ринку спот ціна знижується, то в момент, коли учасник ринку продає ф'ючерси, збитки на реальному ринку компенсуються прибутком за ф'ючерсним контрактом. У довгому хеджі відкривається довга позиція по ф'ючерсам, щоб компенсувати існуючу коротку позицію на реальному ринку.

Отже, коротка позиція за ф'ючерсним контрактом захищає від зростання процентних ставок та зниження валютного курсу чи індексу, і навпаки, довга позиція використовується для захисту від зниження процентних ставок та зростання валютного курсу чи індексу.

У разі хеджування шляхом укладання опціонної угоди, учасники ринку можуть відкрити коротку чи довгу позицію по опціону двома шляхами. Один, наприклад, може купити опціон «колл» та тримати його до настання строку його виконання. У цьому випадку у нього, як утримувача опціону, є право купити базисний актив, тобто зайняти довгу позицію. Інший може продати опціон «пут», який виконується його утримувачем, - у даному разі утримувач має право продати базисний актив, а продавець зобов'язаний купити цей актив, тобто зайняти довгу позицію. Отже, в одному випадку утримувач опціону «колл», а в іншому –

продавець опціону «пут» займають довгу позицію по закінченню строку опціону. При цьому обидва розраховують на зростання ціни базисного активу. Зворотня ситуація відбувається для покупця опціону «пут» та продавця опціону «колл»: перший – має право, а другий – зобов'язаний зайняти коротку позицію за базисним активом.

Другою групою операцій із похідними фінансовими інструментами є спекулятивні операції. Незважаючи на корисні цілі, які переслідує спекулянт, спекуляція позитивно впливає на фінансовий ринок, сприяє його стабільності та ліквідності, згладжуванню цінових коливань. Покупкою похідних фінансових інструментів за низькими цінами спекулянти сприяють підвищенню попиту, що призводить до зростання цін. І навпаки, продаж спекулянтами похідних фінансових інструментів за високими цінами зменшує попит і призводить до зниження цін. Крім того, спекулянти приймають на себе ті ризики, які хедери намагаються перенести на інших учасників ринку. Вони займають позиції виходячи із очікуваного руху цін у майбутньому з метою отримання прибутку.

Таким чином, в сучасних умовах похідні фінансові інструменти виконують в економічній системі дві важливі функції, створюючи, з одного боку, механізми для проведення операцій хеджування ризиків, а з іншого, дозволяючи спекулянтам гарантувати свої прогнози і здійснювати спекулятивні операції з метою отримання доходу від різниці в цінах.

